

spre a se putea ajunge la concluzii apropiate de adevăr. Să nu se uite că literatura este influențată de societate, fără a fi întocmai „expresia societății”. Ba, adesea, ea este inversul societății. 1) Apoi ducerea la un bun sfârșit a cercetărilor de acest gen cere înțilnirea rară a unui distins simț istoric cu cel psihologic și filozofic de aceeași calitate. In fine, trebuie să fie bazate pe studii anterioare, de analiză.

In opera de față, autorul îndrumază tocmai spre studiile speciale, de analiză literară, din care apoi, în mod natural, trebuie să răsară cele generale, de sinteză.

Bibliografia, de o bogăție deosebită și împărțită sistematic, după problemele cercetate, poate fi de folos, nu numai studenților, dar și istoricilor și criticilor literari cei mai experimentați.

Const. N. Stănescu

* * *

Emile Bréhier, *Histoire de la Philosophie*, Felix Alcan, Paris, 1926.

Propunându-și să scrie o istorie a filozofiei dela început până în zilele noastre, *Bréhier* publică acum o primă fasciculă (de 262 pagini) așternînd numai perioada elenică, precedată de o prețioasă introducere. In introducere autorul discută cu multă seriozitate postulatele pe care le presupune orice istorie a gîndirii omenești. Ele sînt: 1) Originile și fruntariile filozofiei. 2) Dependența dintre filozofie și alte discipline intelectuale și 3) Mersul filozofiei marchează un progres sau o evoluție regulată? Răspunsurile lui *Bréhier* sînt interesante atît prin ele înșile, cît mai ales pentru o ilustrire în plus a discordanței dintre „*je veux et je peux*” de care vorbea *Ribot* în „*Les maladies de la volonté*”. Astfel se afirmă că „*une histoire de la philosophie n'a pas le droit d'ignorer la pensée extrême-orientale*” (pagina 7) dar autorul începe cu *Thales* din *Milet*. In al doilea rînd *l'histoire de la philosophie ne peut pas être, si elle veut être fidèle, l'histoire abstraite des idées et des systèmes, séparés des intentions de leurs auteurs et de l'atmosphère morale et sociale où ils sont nés*” (pag. 8) și cu toate acestea nu se găsește nici un rînd din care să transpire viața politică și culturală a Grecilor. In al treilea rînd după critica punctului de vedere analitic susținut în istorie *de Renouvier*; după ce arată însemnătatea lui *Comte* și *Hegel* în această disciplină arătîndu-ne că „*il sont appris à prendre le passé intellectuel tout à fait au sérieux et ont compris mieux que d'autres la solidarité intellectuelle des générations*” (pag. 33) *Bréhier* totuși face din filozofia veche un bazar de sisteme aride și disparate.

*

Prima fasciculă cuprinde: *Presocraticii* (capit. I), *Socrate* (capit. II), *Platon și Academia* (capit. III) și se termină cu „*Aristotel și Liceul*” (capit. IV).

După cum se observă, clasificarea nu-i de loc originală intrucît ea a fost adoptată demult de *Zeller* în „*Die Philosophie der Griechen*”. Deasemenea trebuie de remarcat absența lui *Windelband*

1 *F. Baldensperger*, *La Littérature. Création, succès, durée*. Paris, *E. Flammarion*, ed. 2-a, 1919.

din bibliografia generală pentru antichitate și a lui *Boutroux* pentru perioadele socratice și platonice.

*

Cu toată economia lipsită de armonie, prin urmare tocmai temeița unei lucrări elementare ca aceasta, studiile despre *Platon* și *Aristotel* merită o deosebită atenție.

Dacă V. Hugo putea fi felicitat pentru că depășise prefața asupra romantismului, *Bréhier* dimpotrivă e departe de a ne prilejui satisfacția de a-l vedea realizând numai frumoasele adevăruri așternute în introducerea sa din „*Histoire de la philosophie*”.

Ștefan George